

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Шолі Руслани Іванівни на тему:
«Пріоритети та механізм активізації розвитку підприємництва в Україні»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 Економіка
2 квітня 2024 року**

1. Виконання освітньо-наукової програми.

Аспірантка 3 року заочної форми навчання Шоля Руслана Іванівна виконала індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет» у повному обсязі, що відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами).

Аспірантка успішно виконала освітню та наукову компоненти освітньо-наукової програми за спеціальністю 051 Економіка. Здобувачкою досягнуто мети та виконано поставлені завдання дослідження з використанням сучасних наукових методів. На основі проведеного дослідження зроблено обґрунтовані висновки.

Основні результати дослідження опубліковано у наукових працях та апробовано шляхом участі у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Здобувачка успішно склала заліки та іспити з дисциплін загальної та професійної підготовки, дисциплін за вибором та захистила педагогічну (асистентську) практику.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).

Індивідуальний план наукової роботи Шолі Руслани Іванівни затверджений рішенням вченої ради економічного факультету Державного вищого навчального

закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 7 від 14 лютого 2022 року).

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин Брензович Катерина Степанівна.

Термін виконання роботи: 2021-2024 роки.

Усі розділи індивідуального плану наукової роботи здобувачки ступеня доктора філософії, аспірантки 3 року навчання Шолі Руслани Іванівни виконані у встановлені терміни, що підтверджено результатами піврічного, проміжного, підсумкового (річного) та заключного звітування.

Дослідження проведені своєчасно, в повному обсязі та з використанням сучасних методів дослідження.

3.Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт.

Актуальність дослідження обумовлена активізацією трансформаційних процесів у глобальному вимірі, що у свою чергу формує передумови для трансформацій у різних сферах національних економічних систем. У сучасних умовах підприємництво не є винятком. Система підприємництва є складовою забезпечення конкурентоспроможності економіки країни і, зважаючи на це, важливо оновлювати пріоритети розвитку та формувати відповідні механізми активізації розвитку підприємництва. Водночас увага до цих питань в Україні особливо посилюється в умовах війни та буде актуальною після її завершення. Система підприємництва буде в основі відновлення національної економіки України, що дозволить активізувати економічні процеси в країні, диверсифікувати ринкову пропозицію, долучитися до забезпечення соціальної стабільності та відповідного рівня добробуту громадян, змінити міжнародну економічну взаємодію.

4. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Шоля Руслана Іванівна на основі вивчення теоретичних аспектів розвитку та активізації підприємництва, а також його особливостей у регіональному та

національному вимірі зуміла здійснити комплексне дослідження пріоритетів та механізму активізації розвитку підприємництва.

Уперше:

- обґрунтовано концептуальні основи механізму активізації розвитку підприємництва у національній економіці;

удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат дослідження розвитку підприємництва, зокрема поняття «активізація розвитку підприємництва»;

- класифікацію факторів активізації розвитку підприємництва;

- методику проведення оцінки рівня розвитку підприємництва у розрізі регіонів країни методом відстаней до еталону;

набули подальшого розвитку:

- класифікація видів підприємництва;

- підходи до застосування елементів зарубіжного досвіду підтримки та активізації підприємництва;

- напрями активізації новітніх видів підприємництва, у першу чергу соціального та креативного підприємництва;

- інституційне забезпечення розвитку підприємництва в аспекті його активізації.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які виносяться на захист.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі Шолі Руслани Іванівни, є достовірними та обґрунтованими, що підтверджується повнотою аналізу достатньої кількості наукових джерел, використанням актуальної статистичної інформації по темі дослідження.

Мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження сформульовані належним чином. У роботі чітко відслідковується логіка міркувань. У процесі написання роботи здобувачкою використано цілий ряд наукових методів, що вплинуло на цілісність дослідження. Це сприяло досягненню поставлених цілей, виконанню окреслених завдань та дало змогу сформулювати відповідні аргументовані висновки.

6.Наукове та практичне значення дисертаційної роботи.

Теоретичне значення одержаних результатів. Науково-теоретична цінність дослідження обумовлена розширенням теоретичних напрацювань у сфері активізації розвитку підприємництва країни. Шолею Русланою Іванівною у роботі подано авторське розуміння окремих теоретичних категорій по темі дослідження. Окрему увагу приділено категоріям підтримки підприємництва та його активізації. Здобувачкою здійснено оцінку регіональної диференціації розвитку підприємництва у областях України, проведене групування дозволяє орієнтуватися на розробку активізаційних заходів для регіонів з близьким рівнем розвитку підприємництва. Теоретичні напрацювання Шолі Р.І. можуть слугувати основою для подальших досліджень сфери підприємництва та удосконалення системи активізації його розвитку.

Практичне значення отриманих результатів. Практична цінність результатів дослідження Шолі Р.І. полягає у можливості використання окремих напрацювань у процесі розробки стратегій та програм розвитку країни, регіонів чи сфери підприємництва зокрема. Окремі положення можуть бути використані при розробці навчального матеріалу та викладанні дисциплін. Деякі результати дослідження використано при розробці лекційних курсів з дисциплін «Регіональна економіка», «Економіка підприємства» (акт впровадження від 19 вересня 2023 року).

7.Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація написана державною мовою, дотримано науковий стиль викладу, що передбачає використання спеціальної наукової термінології, яка використовується у економічних дослідженнях. Текст роботи логічно структурований, містить чіткі формулювання наукових положень. Всі джерела та цитати належним чином оформлені.

8.Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації.

Дисертація Шолі Р.І. на тему «Пріоритети та механізм активізації розвитку підприємництва в Україні» є завершеною працею, що за глибиною дослідження, актуальністю, новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих

результатів, змістом, обсягом та оформленням відповідає вимогам, встановленим до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Структура та обсяг дисертації обумовлені метою і завданнями дослідження. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 281 сторінку, у тому числі 202 сторінки основного тексту. Робота містить 23 таблиці, 31 рисунок, 7 додатків на 43 сторінках. Список використаних джерел налічує 213 позицій.

За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України до оформлення дисертації.

9.Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

10.Зауваження та рекомендації.

Здобувачкою було враховано основні рекомендації членів кафедри у процесі попередніх обговорень роботи. Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та не зменшують її наукової цінності і практичної значимості, тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

11.Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

Дисертаційна робота Шоля Руслани Іванівни на тему «Пріоритети та механізм активізації розвитку підприємництва в Україні» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

12.Кількість наукових публікацій, повнота висвітлення результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні результати дослідження висвітлені у 14 наукових працях, з яких 6 - у наукових виданнях, віднесених Міністерством освіти і науки України до фахових, 1 – у іноземному періодичному виданні, 7 - у матеріалах науково-практичних конференцій.

Статті:

1. Шоля Р.І. Сутність підприємництва та його роль у економічному розвитку регіону. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки.* 2016. Вип. 21, ч.1. С. 133-136. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_21/1/36.pdf.

2. Шоля Р.І. Динаміка та структура розвитку підприємництва України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2019. Вип. 25, ч.2. С.166-171. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/25_2_2019ua/35.pdf.

3. Шоля Р.І. Соціальне підприємництво в Україні як тренд економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2019. Вип. 26, ч.2. С.121-125. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/26_2_2019ua/24.pdf.

4. Шоля Р.І. Елементи закордонного досвіду стимулювання розвитку підприємництва та перспективи його застосування в Україні. *Modern Economics.* 2019. № 15. С. 230-235. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V15\(2019\)-33](https://doi.org/10.31521/modecon.V15(2019)-33).

5. Шоля Р.І. Глобальні економічні трансформації та їх вплив на розвиток підприємництва. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2019. №6 (111). С. 51-54. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2019-6-10>.

6. Шоля Р.І. Рейтингова оцінка розвитку підприємництва в Україні. *Причорноморські економічні студії.* 2022. Вип. 76. С.92-98. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.76-12>.

Конференції:

7. Шоля Р.І. Проблеми розвитку підприємництва в Закарпатській області та шляхи їх вирішення. *Модернізація економіки у контексті інноваційного розвитку: напрями та пріоритети* : матеріали Міжн. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 17 лист. 2018 р. / НО «Перспектива». Дніпро, 2018. С. 58-61.

8. Шоля Р.І. Зміст поняття активізації розвитку підприємництва. *Розвиток економічної системи країни в контексті міжнародного співробітництва* : збірник тез Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 18 трав. 2019 р. / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». Одеса, 2019. С. 24-27.

9. Шоля Р.І. Узагальнена систематизація видів підприємництва. *Міжнародні, нормативні та управлінські аспекти соціально-економічного розвитку*: збірник тез Міжн. наук.-практ.конф. м.Київ, 28 вер. 2019 р. / Аналітичний центр «Нова Економіка». Київ, 2019. С. 19-22.

10. Цалан М.І., Шоля Р.І. Пріоритети розвитку підприємництва та механізми їх досягнення. *Економічна політика держави в умовах трансформаційних змін* : збірник тез Всеукр. наук.-практ. конф. м. Одеса, 11 лип. 2020 р. / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». Одеса, 2020. С. 38-42.

11. Шоля Р.І. Центри активізації підприємництва та їх роль у сфері господарювання в Україні. *Виклики та можливості в системі МEB в умовах глобальних трансформацій* : матеріали доповідей Міжн. наук.-практ. конф. м. Ужгород, 24-25 черв. 2021 р. / РІК-У. Ужгород, 2021. С. 80-83.

12. Шоля Р.І. Активізаційні заходи розвитку підприємництва в Україні. *Економіка, фінанси, облік та право: тенденції, виклики, перспективи* : збірник тез Міжн. наук.-практ. конференції. м. Полтава, 6 вер. 2022 р. / ЦФЕНД. Полтава, 2022. С. 11-13.

13. Шоля Р.І. Підприємництво України в умовах війни. *Економіка, фінанси, облік і право* : матеріали доповідей Міжн. наук.-практ. конф., м.Полтава, 8 лист. 2023 р.: / ЦФЕНД. Полтава, 2023. Ч. 1. С. 17-19.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

14. Sholya R. Creative entrepreneurship in Ukraine in the conditions of the new global development paradigm. *Journal L'Association 1901 «SEPIKE»*, 2019. №25. P.47-53. URL: <https://sepik1.wixsite.com/sepik/kopie-von-journal-03-2019-ed-24>.

13. Результати перевірки роботи на академічний плагіат.

У ході перевірки дисертації на наявність запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Перевірка проводилася сертифікованою

програмою UNICHECK (ID перевірки 1016150810). Виявлені за допомогою програми текстові співпадіння (цитування) мають посилання на першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) у тексті не мають ознак плагіату. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

14. Результати дисертації апробовано на засіданні фахового семінару №4 від 21.03.2024 р.

За результатами засідання кафедри економіки, підприємництва та торгівлі ухвалено рішення затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації та рекомендувати дисертаційну роботу Шолі Руслани Іванівни на тему «Пріоритети та механізм активізації розвитку підприємництва в Україні» до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Головуюча на засіданні
в.о. завідувача кафедри економіки,
підприємництва та торгівлі,
кандидат економічних наук,
старший дослідник

Людмила САХАРНАЦЬКА

Підпис Сахарнацької Л.І.
засвідчую

Вчений секретар

Олена МЕЛЬНИК